

Narodna Straža

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
SIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEŽOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE
POJEDINI BROJ Kr. 3.

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI DO
KONCA GODINE Kr. 60. — ZA INOZEMSTVO
Kr 100. — OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 3.

Šibenik, 6. kolovoza 1921.

God. I.

ZLOČINAČKI POSTUPAK

SPLIT, 2-8. Jučer i danas napadani učesnici sastanka, lako ozleđena dva šibenčanca uz druge.

Ne može pošten čovjek da drukčije okrsti nego tako ono što se u zadnje vrijeme počelo događati u Splitu. Jasno je, da to više nije djelo neubrojive splitske ulice. To je sistematska i promišljena akcija one umišljene gospode, koja hoće da igra ulogu velikih političara u glavnom gradu Splitu.

Razvoj prilika i rezultat zadnjih izbora im to nije dozvolilo i sav njihov bijes se je okrenuo prema onima, koji su na putu njihovim bolesnim ambicijama: prema Pučkoj Stranci i njezinim pristašama.

Demokratski „Život“ već nekoliko mjeseci svijesno harangira i vodi kampanju za osnivanje razbijačkih banda; daje im i jednoga od svojih glavnih urednika za vođu, da njihovo djelovanje teče što bolje u izvjesnom pravcu.

Pristaše Pučke Stranke i katolici uopće nijesu više sigurni za svoj život i nesmiju se neoboružani pokazati na ulici. Poluludak Tartaglia s dana na dan vrijeda sve ono, što poštenom čovjeku i katoliku mora biti sveto, i naprosto huška na maltretiranje ljudi i vođa hrvatske i katoličke stvari. Naše vlasti mirno to gledaju i drže se kao da ih se ništa i ne tiče, a Split glavni grad Dalmacije šuti bez crvenila u licu.

Sve je to bilo malo, sve ništa, još je trebato da uzmu za žrtvu i nevinu omladinu i uzdanicu našu.

Sastala se naša uzdanica, koja ne naučna gubiti svoje zdravlje i trošiti sposobnosti u nemoralnom i sramnom životu, hoće da napravi bilancu svoga sitnog rada u narodu i svoga nastojanja oko samoizobrazbe, da u buduće uspješnije poradi u istom pravcu, a dotčika ju splitska ulica i bije,

ubija. Ne može proći trgovom na dogovore, da ne budu isprebijana na oči redara i vlasti, koje su unapred bile upozorene na mogućnost toga.

Do čega ovo vodi, mogu li zamisliti naše vlasti. Ako mogu, zašto se ne miču. Zar služi našoj državi na čast, kad se što takva u njoj može događati; ako ne, zašto se ne sudi rušiteljima državne časti. Ili se pak misli, da smo mi katolici i Hrvati janjci, koji će se vazda dati maltretirati od propalih elemenata jedne diskvalificirane stranke.

Pučka stranka i ljudi, koji se kupe u njoj previše su pokazali strpljivosti i ljubavi prema ovoj državi ne reagirajući na ovakve izazove i suzdržavajući svoje mase. Ali tko jamči da će se ove mase koje su se uzdržale kod svojih muka i izazivanja, i dalje moći uzdržati, kada vide, da se njihova nevinna djeca i uzdanica ubija.

Jedan se put mora ovom na put stati. Moraju stati državne vlasti, jer mi otklanjamo od sebe svaku odgovornost za eventualne posljedice ovakvih izazivanja. Mora i sam Split radi svoje časti i reputacije ustati proti ovakvom bestijalnom postupku svojih građana. Upravo je sramota, da se ne nalazi ni jedan glas u Splitu, koji bi javno osudio, što se u njem događa u zadnje vrijeme. To ne pristaje ni za Tunguziju, a kamo li za jedan grad, koji želi i hoće da igra ulogu Zagreba ili Beograda. Dalmacija se je pokazala do sada hladna nad djelovanjem splitske ulice i u Zagrebu i doma; ali neka ne misle gospoda u „centru“, da će tako možda uvijek ostati. Hrvatski će i katolički narod znati da pregazi svakoga onoga, koji bude tako radio i izrabljivao njegovu strpljivost, pa to bili i neka gospoda u Splitu.

Željezničko pitanje Dalmacije.

Po oslobođenju našeg naroda Dalmacija je očekivala i očekuje, da će biti oslobođena i od teške more, koja je tih otkad su god željeznice počele da djeluju kao glavno prometno sredstvo. Kroz dugi niz decenija Dal-

macija je najviše stradala radi osamljenja, pošto nije imala direktne veze sa svojim zaleđem ni sa ostalom Evropom. Prisiljena da živi kao ostrvo, premda predstavlja krasan rub kopna u srcu južne Evrope, Dalmacija nije

mogla da iskoristi ni prirodno svoje blago, ni enerzije, ni sposobnosti svog radnog i inteligentnog pučanstva.

Pa i danas, blizu tri godine od našeg oslobođenja, Dalmacija se nalazi u istom nevoljnom položaju. Dapače je sada stanje i položaj njezin daleko gori od prijašnjega. Poteškoće za svaki razvoj njezinih enerzija danas su, može se reći postostručene, jer joj fale sve one veze po moru, koje su je spajale sa svijetom preko Trsta i Rijeke.

Danas je zapravo nestašica zgodne željezničke veze sa zaleđem i sa unutarnjosti naše države ubitačnija nego prije, jer su interesi naše zemlje usko spojeni sa interesim države. Ne može, da se razvija nikakav prikladan saobraćaj između Dalmacije i glavnih središta države. Dosta je napomenuti, da čovjek iz Dalmacije jedva stigne u Zagreb ili Beograd drugi ili treći dan, i to ako upotrebi sve brze pruge po moru i po kraju!

Ako se promotre sve prilike ne samo Dalmacije nego cijele države uopće: i ekonomske i prometne i kulturne, pa i narodno-političke, mora da se čovjek čudom čudi, što ne vidi još nikakav enerzičan potez od strane pozvanih čimbenika, koji bi nam bar nagovještao skoro riješenje životnog pitanja Dalmacije; biva naše željezničke veze sa ostalim djelovima naše države, i preko njih sa ostalim svijetom.

Nakom pč vijeka vapaja i muka sklonula se je bivša Austro-Ugarska, da sagradi Ličku željeznicu, koja bi Dalmaciju spojila preko Knina sa ostalom Evropom. Radnja je započela i na po puta usljed rata obustavljena. Za nastavak gradnje nije se ništa ozbiljna poduzelo, niti se je pokušalo da se namakne potreban kapital za tako važnu investiciju.

Međutim vidimo, da, mjesto nastavka već na pola izvršene gradnje na ličkoj željeznici, niču novi projekti, neki od kojih su upravo fantastični za današnje naše financijske prilike. Ne bi imali ništa proti tomu, da se čine i takovi projekti, ali je taj rad za sadašnje prilike preuranjen i danguban. Čistih i bistrih podataka vlade o njezinim namjerama nemamo, već smo upućeni na općenite nejasne izjave vladinih organa.

Prama tome izgleda, da se nadležni bave sa mišlju da se izgradi željeznička pruga na Klek. Takova radnja bi danas zapala milijarde, koja država, obzirom na druge potrebe, ne će moći za dugo vremena da namakne. Tko bi zapravo mogao da odgoneta, koji razlozi sile vladu, da se bavi sada takovim projektom? Poznato je, da je to prvobitno bio projekt Madara, koji su mislili, da će konačno oni biti izključivi gospodari Bosne i Hercegovine, pa su tako htjeli da dobiju u svoje ruke još jednu drugu luku na Jadranu.

Za imperijalističke težnje Madara projekt je mogao imati smisla, ali u sadanjim prilikama, kad imamo toliko gotovih luka na raspoloženje, nitko ne vidi razloga, da se sve zapusti i započne sa nečim novim, o čemu se sad i nemože predvidjeti, da li će imati uspjeha. To može biti projekt daleke budućnosti kad se bude eventualno uspostavilo, da druge luke nijesu sasvim dostatne da savladaju potrebe predmeta.

Drugi pravac mora da ima rad u počecima našeg novog državnog života. Treba da uradimo ono, što već imamo; da uradimo što treba u postojećim lukama Šibenika, Splita, Gruža i Kotora, i da gradimo željeznice prama našim financijskim prilikama, a da se ostavimo za sad neostvarivih fantazija.

U prvom redu treba dovršiti ličku željeznicu. I ako je ova za preko polovine već sagrađena, vještaci tvrde, da će trebati barem tri godine, da se gradnja dovrši pretpostavivši dakako da se radi svom brzinom i energijom, i da bude namaknuta za to potrebna glavnica.

Pošto se tu radi o dosta dugom roku treba međutim nastojati, da se omogući bar promet sa robom preko takozvane Steinbeisove željeznice, da nas zastoj trgovine i saobraćaja kroz 3 godine sasvim ne uništi. Usljed akcije u tu svrhu poduzete od zastupnika dra. Dulibića Ministarski Savjet je odlučio, da Država uzme u svoje ruke sad spomenutu željeznicu i da je prama prilikama što moguće bolje preuredi za redoviti promet. Ali opažamo, da sve to ide silno sporo, kao što ide sporo i pitanje nastavka radnje ličke željeznice. Neke nadležni promisle, da vrijeme izmicie i da je neodlučnost po našu Dalmaciju u tom pitanju pogubna.

Sastanak „Pavlinovića“ u Splitu.

Naša jugoslavenska katolička omladina, koja je uvijek u svim važnijim momentima naše borbe za narodno oslobođenje i narodna prava neporočno razvijala svoj stjep najradikalnijeg nacionalizma, 2., 3. i 4. ov. mj. sastala se po prvi put iza ujedinjenja u središtu naše pokrajine, da vijeća zajedno sa svojim brojnim prijateljima o izgradnji i preporodu u Hristu naše pokrajine, ali i sve mile Jugoslavije, za kojom je i ona toliko žudela, pregurala i borila se.

Ne samo iz svih strana naše pokrajine pohrlilo je brojno kat. daštvo, seljački momci, stariji prijatelji i gospoda, djevojke i žene, gospode i gospodice, nego u lijepom broju sađeše i braća iz Bosne Hercegovine, prvaci kat. akcije iz Zagreba i mnogi prijatelji iz drugih krajeva, da odgojeni u istoj školi porade za ista načela i dostojno nastave započeto djelo svojih predšasnlka.

To oduševljenje, ta ljubav, sloga, solidaran rad svih katolika naše pokrajine bez razlike spola, staleža i naobrazbe, a svih prozletih jednom mišlju, jednom željom, jednim idealom: podignućem, izgradnjom, preporodom naše domovine u Hristu bilo je trn u oku njihovih protivnika, koji ne poznaju njihovog oduševljenja, požrtvornosti ni prave i istinite domovinske ljubavi. Zato ostaju zasramljeni, crvene se od stida, bjesne i utiču nedostojnim, nepoštenim, divljačkim sredstvima, da spriječe, onemogućavaju našu nadabudnu kat. omladinu, da djelom pokažu svoju neograničenu domovinsku ljubav. Bestidnim porugama, povicima i klevetama, žviždanjem i tvornim napadajima na skupine učesnika i pojedine učesnike ovog sastanka hoće da opravda i pokrije svoj nemar i nehaj i nerad, te na ovaj način dokaže svoj veliki nacionalizam. Nacionalna omladina, ne smiješ se više zvati tim častnim imenom, koje zaslužuje samo naša kat. omladina prozeta pravim, istinitim nacionalizmom! Sav taj teror fašistički, svi napadaji, svi izazovi samo su učinili, da uspjeh sastanka bude mnogo veći: da se redovi naše kat. omladine još bolje učvrste. Zbju i srede, i još radikalnija bude u borbi i radu za ona načela, za koja su je oduševili i njima uputili nezaboravni njezini učitelji i vođe: Mihovio Pavinović, biskup Mahnić, dr. Krek, dr. Rogulja, veliki katolici, ali i veliki rodoljubi i Jugoslaveni. Oni su njezini svijetli uzori, njihovim će stopama poći i preporučiti sebe i svoj narod.

Da nam takvu omladinu Bog čuva i Bog živi! Množili se njezini redovi!

Sastanak je sam bio vrlo brojno posjećen: bilo je oko 600 učesnika uz sve one divljačke napadaje, splitskih dičnih fašista. Sva zborovanja i vijecanja sa svake strane su uspjela. Oživotvorena je davna želja svih katolika naše pokrajine a i velika potreba: osnovan je napokon Hrv. Kat. Nar. Savez za Dalmaciju, provedena ženska organizacija, oživljena naša omladinska društva, učvršćeno i pomlašteno naše daštvo, bogoslovi prveli novu orijentaciju svoje priprave i odgoja za život, stvoreni važni za ključni, zauzeta stanovišta prema svim aktuelnim danas pitanjima, zasnovan na veliko nacrt rada. U dojučeršnjem broju donijet ćemo opširniji izvještaj o svemu tome, koji nam je već stigao.

Za danas svršavamo pozdravom te naše kat. omladine. Bog živi i živo je preporočamo pažnji simpatijama naših čitalaca i svega građanstva.

Tjedni pregled domaće politike.

Zakon o javnoj bezbjednosti i poretku u državi prihvaćen. Zakon o javnoj bezbjednosti i poretku u državi prihvaćen je u zakonodavnoj skupštini dne 31. pr. mj. sa 190. glasova proti 54. Sadržaj se zakona kreće oko akcije proti komunistima. U ime vlade za sam zakon je govorio ministar g. Pribičević, a neke je stavke interpretirao ministar pravde g. Gjurčić. Za nj su glasovali demokrati i radikalni, a uz ogradu zemljoradnici, muslimani i socijaliste. Pošto ovaj zakon nemanikakve legalne podloge, puka stranka je glasovala proti uz ovu predizjavu: Argumentacija zakonodavnog odbora za ovaj zakon nije ništa drugo nego odlomak općeg kaznenog zakona i može se smatrati samo njegovom novelom. Zbog toga Jugoslavenski klub ne može priznati toga zakona, jer do sada nemamo izjednačenoga općeg zakonika, pa potom ne može biti ni njegove novele. Osim toga predloženi

nacrt sadržaje u sebi većinom takve odredbe, koje uopće ne spadaju u kazneni zakon, jer su političko-administrativnog značaja. Predložena zakonska osnova tako je neprecizno stilizovana, da dopušta razna tumačenja ili primjenjivanja ne samo protiv komunističkih i anarhističkih akcija, nego i protiv lica, koja zastupaju ideju naučnog komunizma. Pored toga on ima na sebi ne samo karakter borbe protiv komunizma i anarhizma u praksi, nego i karakter stranačkog apsolutizma, koji je vazda bio jedna od najpogubnijih pojava u parlamentarnim državama. Radi toga Jugoslavenski klub glasuje protiv predloženog zakonskog nacerta.

Unutarnji zajam od dvije milijarde kruna. Ovih dana započelo se realizacijom unutarnjeg investicijskog zajma od dvije milijarde jugoslavenskih kruna. Od ovog zajma sama Hrvatska i Slavonija je morala dati preko polovine tj. jednu milijardu i 60 milijuna kruna, dok čitava Srbija sa Macedonijom i Crnom Gorom daje samo 260. milijuna kruna. Još se nalazi ljudi, koji govore da su Hrvati proti ovoj državi i da bi država mogla biti i bez Hrvata. Mora se znati, da je ovaj zajam udaren prema plaćanju poreza. Buduć Hrvatska i Slavonija plaća 53% svega državnog poreza, morala je dati i 53% ovog zajma.

Ministru prosvjete na diku. „Frankfurter Zeitung“ donasa: „Njemačko-jugoslavensko društvo u Frankfurtu na Majni moli nas, da objeodanimi slijedeće: Bosanska vlada (jugoslavenska država) traži u svrhu namještanja na srednjim školama (gimnazijama, realnim gimnazijama, trgovačkim akademijama) njemačke učiteljske sile za njemački, francuski i engleski jezik; za prirodne nauke i matematiku, za povijest, geografiju i trgovinske nauke, koji imaju za sve struke učiteljsko osposobljenje za Njemačku. Znanje srpsko-hrvatskog jezika je poželjno, ali nije nužno. Uvjeti za namještenje, koje nam predlaže, vanredno su povoljni itd....“

Nacionalni blok. Vladine stranke tj. demokratska i radikalna stranka rade na tomu, da se fuzioniraju, odnosno da zajednički istupaju u svim političkim pitanjima. Ovaj bi blok imao karakter jedne čiste srpske stranke i zauzeo bi nepomirljivo stanovište g. Pašića prema Hrvatima i Slovencima. Htjeli bi privući u taj blok i muslimane. Koliko će uspjeti, teško je još reći.

Konferenca hrvatskih stranaka. Predstavnici hrvatskih stranaka vijećali su u Zagrebu, koju taktiku da zauzmu zbog novih prilika, koje su nastale u našem političkom životu primitkom ustava. Postoji mogućnost, da će poći u Beograd, ali još nema nikakvog pouzdanog izvješća o taktici, koju su zaključili.

Uapšen g. dr. Bertić. Bivši narodni poslanik i poznati hrvatski političar dr. Bertić uapšen je za zadnjih demonstracija u Zemunu. Dok su radikalni i demokrati demonstrirali protiv komunistima, kad su došli pred stan dra Bertića, počeli su vikati proti njemu i separatizmu, a za veliku Srbiju. Na ovo je dr. Bertić viknuo: „Živjela Jugoslavija, doli velika Srbija“. Masa ga je radi toga htjela linčovati, ali ga je redarstvo uapsilo i tako oslobodilo od razjarene mase.

Rad poslanika Pučke Stranke. Za nastradalo pučanstvo na Braču.

Na upit narodnog zastupnika dra. Dulibića o potrebi hitne pomoći narodu na Braču, koji je stradao radi

elementarnih nepogoda, ministar poljoprivrede je odredio i odgovorio 25. lipnja slijedeće:

„Na vaše pitanje o elementarnim štetama u općini Supetra na Braču u Dalmaciji, koje mi je dostavljeno preko Predsjedništva Ustavotvorne Skupštine pod Br. 8325 od 16. ov. m. čast mi je dati Vam slijedeći odgovor.“

Odmah čim sam dobio izvještaj o elementarnim štetama molio sam Gospodina Ministra za Socijalnu Politiku, koji raspolaže kreditima za ove ciljeve, da postradalom stanovništvu Supetra na otoku Braču pritekne u pomoć u hrani.

Prema izvještaju. Ministarstva za Socijalnu Politiku od 21. maja t. g. Odsjek za Poljoprivredu u Splitu izvjestio je, da je oštećenima dao kukuruz za hranu i da su naručene nove količine, od kojih će se dodijeliti primjereni dio i stanovništvu Supetra“.

Narodna prosvjeta.

Davno se je osjećala potreba jednog katoličkog književno-nakladnog poduzeća, koje će svojim radom paralizirati štetni utjecaj sličnih framesasovskih poduzeća.

Isprijava imala tu naraisao „Kuća dobre štampe“ na Rijeci, ali ova uz najbolju volju svojih osnivača oo. kapucina nije mogla oživoviti svoju namisao, jer je bila u provinciji.

Na to nijesu zaboravili naši mladi katolički inteligenti i čim su prilike dozvolile, osnovaše u Zagrebu g. 1919. sa glavnicom od 250.000 kr. književno-nakladno poduzeće pod imenom Narodna Prosvjeta.

Uz poštvrtnost i sposobnost svojih osnivača Narodna Prosvjeta je brzo došla do takve visine, da je mogla razviti svoj rad u svim granama, koje zasjecaju u njezin djelokrug.

Kroz malo vremena kupila je tiskaru i knjižaru u Požegi, počela izdavati znanstvenu i zabavnu knjižnicu. Obe su ove knjižnice već izdale po nekoliko svezaka, i njihove su stvari prve svoje vrste na hrvatskom jeziku; osobito socijalne knjige znanstvene knjižnice.

Kako doznajemo, u zadnje je vrijeme „Narodna Prosvjeta“, da uz mogne što življe razviti svoje djelovanje u samom našem centru, kupila jednu veliku tiskaru, koja će biti jedna od najmodernijih u Zagrebu.

U tu svrhu, a i da udovolji jednoj od glavnih svojih zadaća tj. da što više proširi svoju akciju u samoj pokrajini, pa i našoj Dalmaciji, otvorila je novo upisivanje dionica.

Svaki udio iznosi sa svim troškovima oko 70 kr., a upisivanje će trajati do konca o. g.

Mi ne možemo, da dovoljno preporučimo ovo naše poduzeće. Upisivanjem udjela ne samo da se pomaže dobra stvar nego dioničari dobro ulažu i svoj kapital. Već prve godine svog djelovanja uprava je Narodne Prosvjete dala dividendu od 10%. To najbolje dokaziva, kako Narodna Prosvjeta dobro stoji i napreduje, te ne smije biti ni jednog pravog katolika i ljubitelja dobre i lijepe knjige, koji ne će bar jedan adio upisati.

Udjeli se upisuju kod same Uprave „Narodne Prosvjete“, Kaptol br. 29, Zagreb, i kod našeg uredništva.

Iz stranog svijeta.

Irska uoči slobode. Irci, koji su svojom udiviljenom borbom za slobodu postali idealom svih potlačenih naroda, nalaze se uoči svoje slobode. Od konca rata do pred malo vremena oni su izdržali nevjerojatna nasilja

Engleza i prognali ih iz svojih krajeva. Borba je s jedne i s druge strane bila ogročena, ali kako je ljubav za slobodu Ircima davala veću ustrajnost i energiju, Englezi su morali popustiti. Zadnjih su se dana izjavili Englezi spravnima dati Ircima sve, što traže, samo da ostanu u Engleskoj. Na ovoj izjavi su vodeni pregovori i ovi dovedeni svom završetku tako, da se irske pitanje, smatra definitivno riješeno. Irci su u velikoj svojoj većini katolici, a Englezi anglikanci, te je u njihovom ratovanju Iraca uz politički, znatnu ulogu igrao i vjerski momenat.

Talijanska politika. Ni jedan skoro narod toliko ne govori o poštenju, pravu i poštivanju zadate riječi koliko talijanski, a koliko se toga baš on drži, to opet naš narod najbolje zna. Tako među ostalim kazao je u talijanskom sepatu ministar vanjskih posala Della Torretta slijedeće: Italija zahtijeva, da i savezničke države poštuju njena prava. U spornim pitanjima pokazala je Italija veliku pravičnost, i uzdržanje ravnoteže u Sredozemnom moru mora njoj pripasti. Isto tako tri savezničke velesile moraju izvršiti sve za Italiju povoljne odredbe ugovora, te je radi toga potrebno sporazumno djelovanje. Što se tiče Albanije, želi Italija da ova bude slobodna i nezavisna, ali nikako štetna po strateške interese Italije, jer bi se albansko pitanje moralo još jedanput pretresati na temelju talijanskih interesa. Što se tiče Jugoslavije, Italija stoji na stanovitu, da se rapalski ugovor mora lojalno izvršiti.

U Albaniji vrije. Činilo se, da su porazom Mitridita borbe u Albaniji prestale. Sada međutim stižu vijesti sa albanske granice, da se u Albaniji spremaju novi bojevi. Albanska vlada u Tirani da kani zavojštitu na ona plemena, koja simpatiziraju s Jugoslavijom s namjerom, da ponovno zadobije granice iz g. 1913. na štetu naše i Grčke države.

Iz katoličkog svijeta.

Visoki posjet u Vatikanu. Pred malo vremena službeno je posjetio papu Benedikta XV. japanski prestolonasljednik Hiro Hito sa svojim stricem princem Kaninom i čitavom pratnjom. Okolnost da prestolonasljednik jedne od najvećih država na svijetu iskazuje ovaku počast sv. Ocu Papi je danas veoma važna, osobito za nas, kad ne prođe ni jedan dan, da se među našim političkim krugovima s ironijom ne govori o katoličkoj crkvi i sv. Ocu Papi i konkordatu.

Franjevci sa otoka Cresa. Naši vrli Franjevci sa otoku Cresa, koji nijesu mogli snositi talijansko ropstvo i koji su na sve moguće načine bili proganjeni od Talijana, morali su ostaviti otok Cres i doći u domovinu. Presv. biskup Aksamović primio ih je u svoju biskupiju i dodijelio im prošteništa Sniježne Gospe kraj Petrovaradina.

Katolički dački sastanak i omladinski zbor u Đakovu. Obdržavat će se sastanak hrv. kat. narodnog daštva u Đakovu 13. 14. i 15. ov. mj. Ujedno će biti i omladinski zbor. Iza sastanka će biti duhovne vježbe za dake laike.

Spomen ploča pok. dru. Lovri Pogačniku. Prigodom dvogodišnjice smrti narodnog poslanika i jednoga od vođa katolika u Sloveniji dra Lovre Pogačnika otkrit će se 15. ov. mj. na rodnoj mu kući u Kamni Gorici spomen ploča kao zahvalna uspomena njegovom radu za probuđenje katoličkog puka.

Gospodarske vijesti.

Ribarenje Talijana u našim vodama. Spor o komu smo javili, da je nastao između naše države i Italije u trgovačkim pregovorima radi ribarenja riješi će komisija, koja je u tu svrhu imenovana od naših i talijanskih vlasti. S naše strane u toj komisiji gg. dr. M. Lazarević, B. Stipanović, I. Pastrović i M. Sardelić. Ova će komisija početi u sporno područje oko Lastova i Visa, da stvar prouči na mjestu.

Olakšice prevoza za dalmatinsko vino preko Bakra. Na intervenciju g. dr. Dulibića ministarstvo saobraćaja je interpretiralo svoju raniju naredbu glede olakšice za prevoz našeg vina preko Metkovića tako, da je izjavilo, da ova naredba važi i za Bakar. O tom je već obavještena direkcija željeznica u Zagrebu.

Premalo stručnjaci. Stručni dnevnik „Jugoslavenski Lloyd“ uz tri retka uvoda doslovno je prenio naš članak „Vinska kriza u Dalmaciji“ i poda nj potpisao „N. S. Šibenik“. Ovaj postupak stručnog lista slabo koristi njegovom glasu, a ne znamo, što bi mu škodilo, da je naveo izvor članka.

Ribarski zakon. Ovih dana bila je u Splitu anketa ribarskih i pomorskih stručnjaka, na kojoj se raspravljalo o ribarskom zakonu i državnoj organizaciji ribarstva. Zaključilo se, da se osnuje u Beogradu glavna direkcija ribarstva, a u pogledu pomorskog ribarstva, da prva i druga instanca bude pomorska oblast u Bakru.

Industrijalno poduzeće „Zlatarka“. U Zagrebu je osnovano industrijsko poduzeće „Zlatarka“ sa kapitalom od 6 milijuna kruna. Poduzeće će se baviti proizvodnjom zlatnih i srebrnih predmeta i imat će svoj vlastiti lučbeni (kemijski) zavod.

Domaće vijesti.

Eksplozija barutane u Kragujevcu. U Kragujevcu u Srbiji je eksplozirala barutana uz veliku detonaciju. Mjesto je jako oštećeno i narod je od straha pobjegao iz kuća u polje. Pravi se povod eksploziji još ne zna, a nastadao je, koliko je dosad poznato, jedan čuvar barutane.

Wrangelovi vojnici kao oružnici. Vlada je zaključila, da primi u oružničku službu naše države 5000 Wrangelovih vojnika. Ovi bi imali držati red u južnoj Srbiji.

Ukinuće gradskih redarstva. Ministarstvo unutarnjih posala pronašlo je za zgodno, da se ukinu gradska redarstva i ova zamijene oružnicima i državnim redarstvom. U tom je pravcu već uredba u toku.

Povišena plaća oružnicima. Primljena je nova uredba o dodacima za skupoću oružnicima, te je čitavo oružništvo podijeljeno u tri kategorije. U drugu kategoriju dolazi Dalmacija sa 450 dinara dodatka, dok je do sada bio dodatak od 300 dinara.

Uredba o pregledbi invalida. Ovih je dana izišla uredba o pregledbi invalida u „Službenim Novinama“. Nareduje se pregledba svih onih, koji su za vrijeme rata ili zbog vojne službe ostali nesposobni za vršenje svoga zanimanja te su nesposobni za vlastito održavanje.

Naši dopisi.

Prvić-Šepurine, 4. kolovoza.

(Bez škole). — Naše je selo već desetu godinu bez škole, preko 200. djece gubi se i nema nikoga, da im da najnužnije potrebe za život, da ih nauči čitati i pisati.

Imali smo prije dvorazrednu mušku školu, dok ženske nije nikad ni bilo. Ali je i ova morala biti zatvorena u pomanjkanju potrebitog pomješća. Kako nema ni seoske ni općinske zgrade zgodne za školu, jer se država za to ništa nije brinula, morali bismo prije uzimati u najam privatnu zgradu, u tu svrhu, koju smo opet morali napustiti usljed potrebe vlasnika zgrade.

Poslije smo kušali više puta i nastojali kod vlasti da nam se da bar kakova pripomoć, da ćemo mi sami podići zgradu, ali i to zaludu. Kad smo se međutim odlučili da sami bez ičije pripomoći sagradimo četverorazrednu školsku zgradu, nadote rat i spriječi nas u našem naumu. Sada pak ne možemo na to misliti, usljed velikih troškova, koji bi nas stajali za takovu jednu zgradu.

Zato smo se, da ne ostanemo i dalje bez škole, pobrinuli i unajmili prošle godine za školsku zgradu kod g. Šime Kursura, gdje je i prije bila škola. Trazili smo od škole vlasti, da nam otvori dvorazrednu mušku pučku školu, ali se molba radi pomanjkanja učiteljskih sila nije uvažila, premda se je redovito plaćao školski doprinos.

Pošto se približava jesen i otvor škole, da naša djeca i dalje ne ostanu bez najprimitivnije školske obuke, mi se na vrijeme obraćamo nadležnoj školskoj vlasti, da nam na jesen otvori barem mušku dvorazrednu školu.

Jednako upozorujemo nadležnu vlast da se na vrijeme pobrine za novu školsku zgradu, mi smo svi spremni koliko više bude moguće u tom pomoći.

Roditelji.

Gradske vijesti.

Gg. pretplatnicima. Upozoruju se gg. gradski pretplatnici, da smo im prva tri broja našeg lista poslali poštom radi bolje evidencije tko list želi zadržati. Unapred ćemo lako urediti, da će gg. koja su list zadržala, isti dobivati dostavom u kuću odmah iza izlaženja.

Pošto su neka gospoda vratila samo drugi broj, a ne prvi šaljem im još i treći, da s njim izvole vratiti i prvi.

Gg. abiturijente i akademičare upozorujemo na današnji Natječaj Pokrajinske Uprave u našem listu. Jednako je naše Uredništvo dobilo od Pokrajinske Uprave na izvršenje i Natječaj za stipendije za inozemstvo, koji radi pomanjkanja prostora nijesmo mogli uvrstiti. Ako bi se koji od spomenute gospode interesirao za ovaj natječaj može dobiti potrebitu informaciju od našeg odgovornog urednika g. J. Urlića Ivanovića.

Proslava 700 stogodišnjice smrti sv. Dominika obavljena je baš svečanom načinom i u našem gradu prema već najavljenom programu. Iza svečano obavijenog trodnevlja na sami dan bile su dvije svečane sv. Mise i više tihih. Proslava je svršila zaključnom popodnevnom funkcijom, koju je obavio naš obljubljeni Vikar kanonik Škarpa. Bila je i krasna propovijed o. Polonija. Tebe Boga hvalom otpjevao je mjesni Pjevački zbor, šibenske mladeži pod vrsnim ravnanjem O. Bronića na opće zadovoljstvo. Uza svu nesnosnu vrućinu gradanstvo je u velikom broju prisustvovalo sva četiri dana proslavi a i u lijepom broju pristupilo na sv. Sakramente. U večer na dan sv. Dominika pročelje crkve bilo je električno rasvijetljeno, pred crkvom je svirala glazba, palili se bengali i vatrometi, a silan narod razdragan setao i do kasne ure pohađao crkvu.

Kao uspomenu ove proslave može se kod mjesnih Oo. Dominikanaca dobiti krasni „Život sv. Dominika“ od glasovitog o. Lacordaire, elegantno preveden na naš jezik.

Zaštita djece. 2. ov. mj. održana je u zgradi kotarskog poglavarstva pod predsjedanjem vladinog savjetnika g. dr. Perovića konstituirajuća sjednica zaštite djece za kotar šibenski. Na istoj je bila zastupana katolička crkva po preč. g. don Vicu Škarpi i pravoslavna po svom mjesnom parohu i sve humane institucije. Kao vladin delegat bio je prisutan g. Mirković. Izabrana je ova uprava: Predsjednik vl. savj. g. dr. Perović; potpredsjednik g. dr. Buzolić; tajnik g. Vodaonović i član odbora kot. liječnik g. dr. Montana.

Vođenje posala je dakle povjerenog gosp. A. Vodaonoviću, kr. kotarskom tajniku. Prate ga vrlo dobri glasovni braća, gdje je svojim zauzimanjem i radom dosta pomogao tamošnjoj sirotinji. Nadamo se i očekujemo, da će se istom zauzetosti zauzeti i za naš kotar te zaslužiti i naše priznanje i zahvalnost.

Kasnije bi se imala konstituirati mjesna i općinska vijeća „Zaštite djece“.

Pomor u gradu. Zadnje sedmice bio je jako veliki broj smrtnih slučajeva. Osim raznih epidemičkih bolesti, koje haraju po gradu i okolici, općenito je mnijenje, da je tomu uvelike kriva i nestašica pitke vode. Vodovod jedva dva sata na dan funkcionira i to izjutra, te je narod preko dana prisiljen piti pokvarenu vodu. Naša bi se općinska uprava imala pobrinuti, da naše gradanstvo dobiva pitku vodu po cijeli dan. Bar to sada može biti izza odlaska Talijana, koji su vodu silno trošili. Pitka je voda prvi uvjet zdravlja, a uvjereni smo, da bi uz dobru vodu manje i epidemije bilo u gradu.

Potreba gradskog kupališta. Naš grad koji broji oko 15.000 duša danas nema ni jednog kupališta, gdje bi se gradanstvo po ovoj nesnosnoj žegi moglo pristojno okupati. To je jedna kulturna sramota. Znamo, da i mnogo manja mjesta, čak i sela znadu imati po jedno i više modernih kupališta, a da se u Šibeniku ne može naći nekoga, koji bi mislio na to. Ako se među gradanstvom ne može naći neko, koji bi podigao bar jedno kupalište, pozvana je prva općina da na to misli. Od pojedinaca ne možemo tražiti da poduzimlje nešto, za što eventualno nije siguran, da ne će biti na gubitku, ali svakako to možemo tražiti od općine, koja i te tako marno pobire poreze, te se nadamo da će ona u što kraćem roku nešto pokrenuti u tom pravcu.

Nesnosna skupoća. S dana na dan za 20, 30 i 50% poskupljuju životne namirnice u našem gradu, da će, bude li išlo ovako naprijed, Šibenik brzo biti najskuplji grad u Jugoslaviji. Po ulgovima naših ulica i javnim mjestima vidjeti je oglas maksimalnih cijena, ali koja korist, kad se toga nitko ne drži. Teško je danas, kada je svakom ušlo u krv, da se što prije obogati, pa želi da 100 i 200% zaraduje, apelirati na čiju savjest, ali bar možemo očekivati od gradskih vlasti, da će se pobrinuti za valjano obdržavanje onih propisa, koje su one smatrale za zgodno da izdadu. To im dužnost prema vlastitom poštivanju nalaze.

Pohvala šibenskom vinu. Ovih je dana održana u Bukovu u Srbiji konferencija vinogradara i vinarskih stručnjaka, na kojoj je radi proučavanja domaćih vina bila i neke vrsti mala izložba vina iz svih krajeva naše

države. Šibensko je vino zastupano po vinu g. J. Tambača, jer nitko drugi nije poslao iz naših krajeva, i g. Tambača je dobio sa spomenute konferencije kartu potpisanu skoro od svih vinarskih stručnjaka s ovim sadržajem: „Sa konferencije vinogradara i vinarskih stručnjaka primite zahvalnost za poslano izvršno vino“.

Raduje nas ova pohvala našeg vinu, ali bi višu pohvalu učinili gg. stručnjaci, kada bi učinili, da se za naše vino nađe tržište i prodaja.

Na povratku. Jučer su se željeznicom povratili sa sastanka Pavlinovića iz Splita naši dični omladinci i gospođice s ostalim učesnicima iz našeg Šibenika i okolice, koji su onako divljački bili napadnuti i dočekani od „nadobudne i rodoljubne“ fašističke omladine u Splitu.

Milo nam je, da ih je naše gradanstvo sa simpatijama susretalo, zaustavljalo i pozdravljalo najoštrije osuđujući splitske fašiste, koji bi htjeli istim skliskim putem povesti i našu šibensku omladinu. S našima povratili su se i učesnici iz neoslobodjenog Zadra i zadarske još okupirane okolice. Značajno je i žalosno, da su i oni bili i napadnuti i bijeni štapovima i kamenjem. Sigurno to nijesu zaslužili. Jučer popodne prosljedili su svoj put do Zadra otpraćeni od šibenske kat. omladine.

Br. 7924/21. U. Split, 28. srpnja 1921.

NATJEČAJ.

Školske godine 1921-22 davat će Pokrajinska uprava pripadnicima Dalmacije nekoliko stipendija za univerze (stručne i umetničke više škole) - osim medicine za koju podjeljuje Zdravstveni odsjek u Splitu - u Kraljevini S. H. S.

Djaci koji misle moliti stipendiju neka pošalju Pokrajinskoj upravi u Splitu odnosno molbe (propisno biljegovane) najkasnije do 10. septembra. U molbi treba tačno označiti:

1.) Mesto školovanje sa oznakom apsolviranog semestra;

2.) je li pre imao državnu stipendiju ili koju drugu ili se je iz svojih sredstava izdržavao;

3.) da li molitelje brat ili sestra imaju kakvu stipendiju ili su podneli molbu, da im se ona podeli;

Molbe valja obrazložiti ovim svedodžbama:

- 1.) ako je molitelj apsolvent koje srednje škole: svedodžbom zrelosti i poslednjom školskom svedodžbom;
- 2.) ako je već višeskolac: indeksom i svedodžbama više škole o uspehu, što ga je postigao u naukama za poslednja dva semestra.

Ovamo spadaju u prvom redu svedodžbe o glavnim ispitima. Ako u nekom semestru po naučnom redu visoke škole nema nikakvih glasovnih ispita, onda treba dodati svedodžbe o ispitima, bez kojih visokoškolac ne može biti pripušten glavnim ispitima, a ako nema ni tih ispita onda svedodžba o kolokvijalnim i drugim ispitima i to najmanje iz dva glavna predmeta od 12 nedjeljnih sati ukupno:

- 3.) svedodžbom zavjajnosti;
- 4.) svedodžbom o ekonomskom stanju, koju valja da izda u ovu svrhu nadležna vlast u tekućoj godini.

Stipendiju unapred može dobiti samo onaj koji priloži revers (potpisan od roditelja odnosno staratelja), da će, po završetku studija služiti državu onoliko broj godine koliko je uživao stipendiju (ili će vratiti stipendiju sa zakonskim interesom).

Dalmatinski djaci, koji su dosada uživali stipendije u kraljevini od ove Pokrajinske uprave, a žele je ove godine dobiti imaju do 20. augusta podneti uverenje da su zadovoljili postavljanim im obavezama kao također i napred pomenuti revers.

Djaci koji misle pohadjati universu u Beogradu, Subotici ili Skoplju, neka podnesu molbu izravno odnosnim univerzitetima.

Pokrajinska Uprava za Dalmaciju.

Slavenska Banka d. d. Zagreb

prije

Narodna Banka d. d.

Podružnica ŠIBENIK

Centrala ZAGREB, Ilica br. 7.

Dionička glavnica	K 200,000.000—
Uplaćena glavnica	K 100,000.000—
Pričuva	K 30,000.000—

PODRUŽNICE: Beograd, Brod n/S, Dubrovnik, Osijek, Sombor, Sušak, Šabac, Vršac.

AFILIACIJE: Jugoslavenska industrijska banka, Split.
— Bankhaus Milan Robert Aleksander, Wien I., Augustinerstrasse 8. — Balkan-Bank R. T., Budimpešta.

AGENCIJA: Buenos Aires (Argentina) pod protektoratom Nikole i Mihe Mihanovića brodovlasnika.

ZASTUPSTVA: Lima (Peru), La Paz, Oruro (Bolivia), Antofogasta, Valparaiso (generalni povjerenik Dr. Andro Svilokos) Punta Arenas, Santiago (Chile); Rio de Janeiro (Brazilija), Montevideo (Uruguay).

Prima uloške

na knjižice i tekući račun uz najpovoljnije uvjete.

Prima terminirane uloške

(Term-Deposits)

te ih ukamaćuje na 18 mjeseci sa $5\frac{1}{2}\%$

na 24 mjeseci sa 6% .

Obavlja sve bankarske poslove najkulantnije.

Glavno Zastupstvo tvornica „Sufid“

Karbida, Kalciumcianamida i ostalih

umjetnih gnojiva za državu S. H. S.

Grubišić & Comp.

ŠIBENIK (Dalmacija)

Upute i cijene daje tvrtka na zahtjev.

Brzjavi: Cianamid

Telefon Br.

Zadružna Gospodarska Banka

D. D. Ljubljana

otvara svoju podružnicu u Šibeniku (glavna ulica u kući Br. 122) I. pod.

Prima novac na uloške i u tekućem računu uz povoljne uslove.

Daje zajmove trgovcima, obrtnicima, posjednicima, ribarima i brodarima.

Kupuje tudi novac, čekove, zlato i vrijednote.

Prodaje proizvode svojih mnogih tvornica i svog velikog robnog zavoda.

Podružnice: Maribor, Zagreb, Karlovac, Djakovo, Sombor, Sarajevo, Split.

Šalje i prima novac na sve strane svijeta.

AMERIKA i AUSTRALIJA su u izravnoj vezi.

Putnici ne trebaju gotova novca za put, nego samo ček ili pismo naše podružnice

Podružnica „CRORTINE“ osiguravajuće zadruge, SPLIT

Brzjavi: CROATIA, Split. Hrvojeva ul. 13. Telefon 208.

Osnovana g. 184. — Centrala ZAGREB — Osnovana g. 1884.

Podružnica i glavna zastupstva: Banjaluka, Beograd, Bjelovar, Čakovac, Ljubljana, Novisad, Osijek, Požega, Rijeka, Sarajevo, Split, Subotica, Vel. Bečkerek i Trst.

Poslovne grane: Požar, Provala, Nezgode, Staklo, Transport, Tuča, Život.

Povjerenicim u svim većim mjestima.

U Šibeniku - Povjerenik: VLADIMIR KULIĆ.

Najuspješnije se oglašuje u „Narodnoj Straži“

Poziv na preuzimanje akcija.

Dne 29. juna 1921. ustanovljena je Jadranska banka u Beogradu, koja je preuzela naše filijale u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.

Akcionerski kapital Jadranske banke u Beogradu iznosi Din. 7,500.000 i podjeljen je u 75.000 akcija od Din. 100 svaka nominalne vrijednosti.

Jadranska banka u Trstu prepušta svojim starim akcionerima za svaku akciju Jadranske banke u Trstu jednu akciju Jadranske banke u Beogradu, po cijeni od Din. 150 više 5% kamata od 1. januara 1921.

Preuzimanje akcija Jadranske banke u Beogradu vršiti će se uz predočenje i prebiljegovanje akcija Jadranske banke u Trstu na blagajnama zavoda u Beogradu, Celju, Dubrovniku, Kotoru, Kranju, Ljubljani, Mariboru, Metkoviću, Opatiji, Sarajevu, Splitu, Šibeniku, Trstu, Wienu, Zadru i Zagrebu, kao i na Blagajnama Banke i Štedione za Primorje na Sušaku, Rijeci i Bakru.

Prijave za preuzimanja akcija Jadranske Banke u Beogradu primat će se na rečnim blagajnama do uključivo 30. septembra 1921.

U mjesecu julu 1921.

Upravno vijeće
Jadranske banke u Trstu.